

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Relacje Państwo – Kościół w świetle polskiego Konkordatu*

W dniu 25 kwietnia 2017 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Relacje państwo – Kościół w świetle polskiego Konkordatu*. Patronat nad tym wydarzeniem objął Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak. Termin konferencji zbiegł się z dziewiętnastą rocznicą ratyfikacji Konkordatu pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską. Do czynnego uczestnictwa zostało zakwalifikowanych piętnastu prelegentów (studentów i doktorantów) z jednostek naukowych z całej Polski. Wśród nich znaleźli się przedstawiciele Wydziału Prawa Kanonicznego oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego; Wydziału Prawa Uniwersytetu SWPS; Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; Wydziału Teologicznego, Wydziału Sztuk Pięknych oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Konferencję otworzył Dziekan ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak. W swoim przemówieniu przywitał prelegentów przybyłych z całego kraju oraz złożył gratulacje organizatorom na ręce mgr lic. Zuzanny Maj, Prezes Koła Naukowego Utriusque Iuris. Podkreślił, że jest to pierwsza konferencja naukowa zainicjowana przez Koło UI. Wyraził nadzieję, że będzie ona początkiem nowej tradycji i w kolejnych latach zostaną zorganizowane podobne wydarzenia umożliwiające studentom i doktorantom prezentację swoich badań naukowych.

W pierwszym panelu prowadzonym przez mgr lic. Zuzannę Maj wystąpiło czterech prelegentów. Inaugurujący referat pt. *Charakterystyka polskiego Konkordatu z 1993 r.* wygłosił ks. mgr lic. Krzysztof Rogala, przedstawiając m.in. najważniejsze elementy oraz strukturę umowy konkordatowej zawartej pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską. Naświetlił także, jak obowiązujący Konkordat wpisuje się w ogólne założenia tejże dwustronnej umowy. Przypomniął również, że konferencja została zorganizowana w dniu dziewiętnastej rocznicy ratyfikacji Konkordatu. Następnie konkordatową zasadę współdziałania państwa i Kościoła omówiła mgr lic. Natalie Grochowska. Prelegentka podkreśliła konieczność ścisłej współpracy tych dwóch podmiotów ze względu na dobro człowieka. Wiele dziedzin życia społecznego jest wspólnych dla obydwu porządków prawnych, m.in. prawo do wychowania religijnego, zawieranie związków małżeńskich czy też działalność Ordynariatu Polowego. Jako trzeci w tej sesji wystąpił ks. mgr lic. Zbigniew

Łukasik, prezentując referat pt. *Kościelne dobra kultury – wspólna troska Kościoła i państwa (w świetle art. 24 i 25 Konkordatu)*. Prelegent na wstępie wyjaśnił pojęcie *dobro kultury*; dalej przedstawił zagadnienia dotyczące konserwacji zabytków sakralnych. Zaznaczył, że skuteczna troska o dziedzictwo kulturowe wymaga współpracy państwa i Kościoła oraz leży w interesie obydwu tych podmiotów. Jako ostatnia przed przerwą głos zabrała mgr lic. Anna Chciałowska, która poruszyła temat: *Nauczanie religii w szkole jako korelacja państwo – Kościół*. Prelegentka przywołała nie tylko zapisy konkordatowe, ale również państwowe akty prawne regulujące omawianą materię, takie jak: *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych*, a także *Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii*. Autorka odniosła się także do własnych doświadczeń, ponieważ jest czynną zawodowo katechstką. Na koniec pierwszego panelu została przeprowadzona bardzo interesująca dyskusja, w której udział wzięli nie tylko prelegenci, ale również obecni na sali słuchacze.

Drugi panel, prowadzony przez ks. mgr. lic. Krzysztofa Rogalę, otworzył referat mgr. lic. Angela Dąbrowskiego pt. *Szkoły katolickie w świetle Konkordatu*. Autor podjął rozważania na temat uprawnień Kościoła oraz innych podmiotów do prowadzenia szkół katolickich jako realizacji prawa do wolności religijnej. Prelegent podkreślił, że zarejestrowane szkoły są pełnoprawnymi instytucjami świadczącymi usługi edukacyjne, a ich absolwenci są równi uczniom, którzy ukończyli szkoły państwowe. Jako drugi w tej sesji wystąpił mgr Paweł Janas, który przedmiotem swoich badań uczynił zagadnienie zakładania i prowadzenia szkół wyższych w świetle przepisów Konkordatu. Doktorant scharakteryzował obecnie istniejące katolickie uniwersytety, wydziały teologiczne, a także wyższe seminaria duchowne działające na państwowych uczelniach, skupiając się w szczególności na podstawie prawnej ich działalności. Autor przedstawił również kwestie związane z finansowaniem takich jednostek, po czym przytoczył orzecznictwo sądowe odnoszące się do podejmowanej materii. Referat pt. *Małżeństwo konkordatowe – nowa rzeczywistość prawna* wygłosiła mgr lic. Zuzanna Maj. Prelegentka dokładnie omówiła art. 10 Konkordatu, koncentrując się głównie na warunkach, które muszą zostać spełnione, aby taki związek wywierał skutki cywilnoprawne. Zauważyła, że wymieniony artykuł zawiera zgodne połączenie dwóch systemów prawnych dotyczących wstąpienia w związek małżeński. Przed ratyfikacją Konkordatu nie było możliwe zawarcie jednego małżeństwa, które zostałyby uznane

w Kościele oraz w państwie. Związek potwierdzony podpisami w Urzędzie Stanu Cywilnego nie wiązał nupturientów w prawie Kościoła, a małżeństwo pobłogosławione przez kapłana nie było uznawane przez władzę świecką. Jako ostatnia w drugim panelu wystąpiła mgr lic. Natalia Bohacz, która przybliżyła słuchaczom zagadnienie ochrony małżeństwa i rodziny w świetle polskiego Konkordatu. Prelegentka podkreśliła, że w tym zakresie niezbędne jest współdziałanie państwa i Kościoła. Doktorantka skupiła się na przedstawieniu gwarancji, które mają dwustronny charakter zobowiązań. Nie pominęła jednak jednostronnych, złożonych Kościołowi przez państwo i tych, które podjęła strona kościelna wobec Rzeczypospolitej Polskiej. Na koniec drugiej sesji została przeprowadzona ciekawa dyskusja, w którą włączyli się również pracownicy naukowcy Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW.

W trzecim panelu, prowadzonym przez mgr. lic. Anguła Dąbrowskiego, jako pierwszy głos zabrał ks. mgr lic. Tomasz Smoliński, podejmując problem duszpasterstwa wojskowego do podpisania Konkordatu z 1993 r. Prelegent streścił historię kształtowania się Ordynariatu Polowego oraz przeanalizował akty prawne dotyczące omawianej materii. W swym wystąpieniu zaznaczył, iż w Polsce opieka duszpasterska w wojsku istniała praktycznie zawsze, niezależnie od okresu historycznego. Następnie mgr lic. Wioleta Wasil zaprezentowała referat pt. *Duszpasterstwo wojskowe jako realizacja postanowień art. 16 Konkordatu RP*. Doktorantka dokładnie omówiła art. 16 Konkordatu oraz przywołała inne akty prawne regulujące przedmiotowe zagadnienie. Autorka w konkluzji stwierdziła, że działalność wojskowa należy do kompetencji państwa, jednak porozumienie w realizacji misji Kościoła katolickiego w strukturach wojskowych jest niezwykle istotne. Jako trzecie w tym panelu planowane było wystąpienie mgr lic. Magdaleny Wojdały pt. *Regulacje Konkordatu jedną z podstaw prawnych podejmowania przez kościelne osoby prawne działalności gospodarczej*. Doktorantka jednak z niewiadomych powodów nie przyjechała na konferencję. Jako ostatni przed przerwą wygłosił referat Dawid Niemczycki, poddając analizie porównawczą kwestię zbiorów w systemie prawa kanonicznego i świeckiego. Prelegent scharakteryzował podział oraz omówił zbiórki istniejące w obydwu porządkach prawnych; poświęcił też uwagę najważniejszym aktom prawnym kościelnym i państwowym regulującym to zagadnienie. Podkreślił, iż odrębność przepisów wynika z art. 25 ust. 3 Konstytucji RP, a także art. 1 Konkordatu, które stanowią o autonomii i niezależności państwa i Kościoła. Na zakończenie trzeciego panelu podjęto ciekawą dyskusję, w której głos zabrali również doktoranci i studenci uczestniczący w konferencji jako słuchacze.

Ostatni, czwarty panel, prowadzony przez mgr lic. Zuzannę Maj, otworzył referat mgr. Piotra Śliwińskiego na temat roli prawa kanonicznego w polskim porządku prawnym w świetle art. 5 Konkordatu. W myśl przywołanego artykułu państwo ma obowiązek zapewnić Kościołowi katolickiemu w Polsce swobodne i publiczne pełnienie swojej misji. Prelegent zaakcentował fakt, że jej elementami są m. in. wykonywanie jurysdykcji, zarządzanie oraz administrowanie sprawami Kościoła na podstawie prawa kanonicznego. W wystąpieniu zostały przywołane tezy z orzecznictwa. W referacie pt. *Wybrane problemy respektowania i realizacji postanowień Konkordatu między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską* Oskar Kwasiński zarysował aspekt historyczno-prawny podpisania i ratyfikacji Konkordatu, szczególnie uwzględniając jego pozycję w świetle obecnie obowiązujących aktów prawa międzynarodowego. Tomasz Łanowy w referacie pt. *Spór wokół Konkordatu jako problem prawny i ideologiczny* podjął rozważania na temat roli postkomunistycznej władzy w sporze nazywanym „religijną zimną wojną”. Autor szczególnie zwrócił uwagę na problem zgodności Konkordatu z ówczesną Konstytucją. Panel zwińczyła kolejna, owocna dyskusja.

Na zakończenie głos zabrała Prezes Koła Naukowego Utriusque Iuris mgr lic. Zuzanna Maj. Złożyła podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do organizacji tego naukowego wydarzenia. Na wstępie podziękowała Dziekanowi Wydziału Prawa Kanonicznego ks. prof. dr. hab. Henrykowi Stawniakowi za objęcie patronatem Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. *Relacje państwo – Kościół w świetle polskiego Konkordatu*, a następnie Opiekunowi Koła Naukowego Utriusque Iuris ks. prof. UKSW dr. hab. Arkadiuszowi Domaszkowi za pomoc w organizacji oraz aktywny udział w obradach. Wyrazy uznania przekazała także ks. mgr. lic. Krzysztofowi Rogali za pełną zaangażowania postawę we współorganizowaniu tego znaczącego wydarzenia. Wyróżniła również: Wiceprezes Koła Agatę Koć, II Wiceprezes Annę Błazińską, Kwestor Aleksandrę Płuciennik oraz Katarzynę Kielek.

Konferencję zamknęło przemówienie ks. prof. UKSW dr. hab. Arkadiusza Domaszka. W mowie końcowej podziękował wszystkim prelegentom za przygotowanie ciekawych wystąpień, zwracając uwagę na fakt, iż część uczestników musiała przemierzyć wiele kilometrów, aby wziąć udział w konferencji. Zaznaczył, że podjęcie rozważań na temat realizacji postanowień konkordatowych w dniu dziewiętnastej rocznicy ratyfikacji tego niezmiernie ważnego aktu jest interesującym i udanym przedsięwzięciem.

Zuzanna Maj
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW